

Секція 17. Фінанси, гроші і кредит, страхування і біржова справа

МАХНАРИЛОВ ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

кандидат економічних наук

доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

КОЗУБЕЙ ІВАН ПЕТРОВИЧ

студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ ТА ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Сучасна нормативно-правова база, якою регламентується діяльність страхових компаній, націлена здебільшого на захист інтересів споживачів страхових послуг, запобігання настанню неплатоспроможності та забезпечення фінансової стійкості фінансових установ. Ризик настання неплатоспроможності фінансових установ, зокрема страхових компаній, повинен бути головним акцентом у реалізації державної політики реформування фінансового сектору з метою підвищення його спроможності забезпечувати стійке зростання економіки України.

Державне регулювання страхового ринку України побудоване за принципом системи "континентального" права, що передбачає законодавчу регламентацію діяльності суб'єктів ринку, при цьому основними джерелами є закони та кодекси [2].

Правове регулювання страхової діяльності та державний нагляд за діяльністю страхових компаній здійснюється на основі норм, визначених: Конституцією України, Господарським кодексом, Цивільним кодексом, законами України "Про господарські товариства" "Про акціонерні товариства" "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг"

“Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів” а також іншими нормативно-правовими актами України.

В Україні державне регулювання страхового ринку і нагляд за діяльністю страхових компаній здійснює національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), яка є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України [3].\

Державне регулювання на ринку страхових послуг спрямоване на досягнення системної стабільності через здійснення контролю над дотриманням фінансовими установами встановлених норм і правил, у тому числі стосовно реєстрації, ліцензування, наявності необхідних фінансових ресурсів (статутного капіталу; дотримання відповідного рівня фактичного запасу платоспроможності; розміщення грошових коштів страхових резервів в активи певних категорій, що відповідають вимогам якості та диверсифікації), правильності застосування методики розрахунку всіх видів страхових резервів, відповідно до облікової політики страхової компанії, кваліфікованого персоналу, обмеження ризиків при здійсненні діяльності, розкриття інформації тощо.

Під поняттям страхового нагляду у широкому розумінні слід розуміти діяльність Уповноваженого органу у сферах нормотворчої роботи, моніторингу і застосування заходів впливу до фінансових установ у разі порушень законодавства у сфері фінансових послуг. Страховий нагляд у вузькому розумінні передбачає здійснення уповноваженим органом лише моніторингу та застосування заходів впливу до учасників страхових відносин [1].\

Основні принципи здійснення регулювання страхового ринку:

- 1) ефективне регулювання системних ризиків;
- 2) стандартні вимоги до капіталу;
- 3) “значущість та послідовність” захисту прав споживачів;
- 4) рівні підходи у нагляді;

- 5) вдосконалення регулювання діяльності страхових компаній на консолідованій основі;
- 6) міжнародна координація.

Нацкомфінпослуг здійснює контроль окремих сфер діяльності страхових компаній, серед яких:

- належного рівня статутного капіталу та інших резервних фондів;
- дотримання відповідного рівня чистих активів та вимог щодо їх розрахунку на підставі справедливої вартості активів;
- співвідношення фактичного запасу платоспроможності з розрахунковим нормативним (маржа платоспроможності);
- максимального розміру ризику, який може утримувати страховик щодо одного об'єкту страхування (власне утримання);

Інструменти контролю страхової діяльності Нацкомфінпослуг:

- ліцензування страхової діяльності;
- планові та позапланові виїзні та невиїзні перевірки страховиків;
- перевірка та аналіз звітності страховиків.

Заходи впливу Нацкомфінпослуг до страхових компаній:

- зобов'язати порушника вжити заходів для усунення порушення;
- штрафні санкції;
- тимчасове зупинення (обмеження) або анулювання ліцензії на здійснення діяльності з надання фінансових послуг та виключення страховиків з Державного реєстру фінансових установ;
- відсторонення керівництва від управління фінансовою установою та призначення тимчасової адміністрації;
- порушення питання про ліквідацію установи.

Протягом останніх років серед основних видів порушень вітчизняного законодавства про фінансові послуги страховими компаніями були наступні:

- 1) неподання або несвоєчасне подання звітності до Нацкомфінпослуг;
- 2) порушення дотримання вимог платоспроможності, формування та розміщення страхових резервів;

- 3) недотримання обов'язкових критеріїв і нормативів достатності, диверсифікованості та якості активів, якими представлені страхові резерви;
- 4) неналежне складання договорів страхування, їх невідповідність наявним у страховика правилами страхування.
- 5) невиконання страховими компаніями обов'язків при настанні страхового випадку здійснити страхову виплату або виплату страхового відшкодування у передбачений договором строк та сплатити страхувальнику неустойки за несвоєчасне здійснення страхової виплати [4, 5].

З метою запобігання і припинення порушень законодавства на ринку фінансових послуг та захисту прав споживачів фінансових послуг за результатами здійснення Нацкомфінпослуг наглядових заходів протягом 2015-16 рр. до страхових компаній застосовано заходи впливу, що наведені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Заходи впливу Нацкомфінпослуг до страхових компаній протягом 2015-2016 рр.

	2015 рік	2016 рік
Прийнято розпоряджень про усунення порушень законодавства страховими компаніями	528	230
Прийнято рішень про анулювання ліцензій страхових компаній	34 рішення щодо 261 ліцензій страхових компаній	46 рішень 459 ліцензій страхових компаній
Виключено з реєстру страхових компаній	27	0
Призначено тимчасову адміністрацію у страхових компаніях	3	1
Накладено штрафних санкцій в обсязі на страховому ринку	1599 тис.	1449 тис.

Складено на основі [4, 5]

За результатами виконання у 2016 році Нацкомфінпослуг головних завдань, покладених на неї як на державний колегіальний орган, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, досягнуто планового рівня за 21 результативними показниками із 27 показників. Деяке недовиконання відбулося за 6 результативними показниками з об'єктивних причин.

Отже, під державним регулюванням страхового ринку слід розуміти формування та застосування державою заходів впливу на діяльність страхових компаній для досягнення державних цілей.

Подальший розвиток та реформування державної політики регулювання та нагляду на ринку страхування України повинне бути зорієнтовано на: встановлення єдиних правил державного регулювання на фінансовому ринку з поступовою концентрацією регуляторних функцій в одному державному органі; впровадження системи пруденційного нагляду в усіх основних сегментах фінансового ринку, покращення фінансування державних регуляторів, у тому числі за рахунок піднаглядних суб'єктів.

Література:

1. Сінельник Віктор Володимирович "Управління ризиками у системі забезпечення фінансової стійкості страхових компаній".
2. Плиса В. "Державне регулювання страхового ринку України в умовах глобалізації".
3. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг". - №2664-III, від 12.07.2001.
4. Публічний звіт про діяльність Нацкомфінпослуг за 2015 рік.
5. Публічний звіт про діяльність Нацкомфінпослуг за 2016 рік.